

Безперервна освіта прокурорів і слідчих — запорука зростання їх професійної майстерності

Відомо, що професійний рівень будь-якого фахівця залежить від рівня набутих ним знань, умінь та навичок у сфері своєї практичної діяльності. Цей постулат також стосується будь-кого із прокурорських працівників. Лише той, хто прагне здобути і постійно нарощувати капітал своїх професійних знань, умінь та навичок досягає позитивних результатів і мети у своїй діяльності.

Володимир СУЩЕНКО,
проректор
Академії прокуратури
при Генеральній
прокуратурі України,
старший радник юстиції,
кандидат
юридичних наук,
заслужений юрист
України

Впевнений, що немає особливого сенсу переконувати читача нашого журналу в необхідності безперервного поповнення своїх знань та підвищення рівня власної професійної майстерності. Тим більше це стосується юристів взагалі та прокурорів і слідчих зокрема, оскільки саме нам суспільство доручило і довірило охороняти закон як визнане правило і одночасно універсальний інструмент співіснування людей, народів і держав. Наша професія і спеціальність (прокурорів і слідчих) зобов'язують нас постійно бути на рівні тих знань і завдань сьогодення, коли Україна рухається важким і благородним шляхом розбудови суверенної, демократичної та правової держави.

Здається саме тому рішення колегії Генеральної прокуратури Ук-

раїни від 5 лютого 2004 р. присвячене діяльності Академії прокуратури України як осередку сучасних професійних знань, умінь та навичок та наказ Генерального прокурора України від 14 травня 2004 р., яким затверджено Положення про єдину систему підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів органів прокуратури України, є фундаментальними засадами створення системи безперервної освіти прокурорів і слідчих, що за умови належного та творчого їх втілення в життя дозволить підняти на новий, якісно більш високий рівень професійну підготовку наших кадрів.

Останні кілька місяців поточного року весь колектив Академії прокуратури України напружено працює над ліквідацією тих недоліків у своїй діяльності, що були предметом аналізу на засіданні колегії. Зміцнюється кадровий потенціал професорсько-викладацького складу, поступово наш колектив поповнюється юристами-ученими: докторами і кандидатами юридичних наук, серед них є й досвідчені прокурорські працівники. Оновлена, а багато в чому і заново створена нормативно-правова база для належної організації навчального процесу і всієї діяльності Академії, по-новому запрацювали вчена рада і науково-методична рада, ректорат. Ми стоїмо на порозі розгортання діяльності Науково-дослідницького центру Академії.

Поліпшується матеріально-технічна база, нарощуються книжкові фонди академічної бібліотеки, поліпшується інформаційно-комп'ютерне забезпечення навчального процесу і наукових досліджень, наближається до завершення реконструкція ще одного нав-

чального корпусу, в якому буде все необхідне для якісної організації навчального процесу, розширення та поглиблення наукових досліджень у галузі прокурорської діяльності.

Слід підкреслити велику увагу до справ Академії безпосередньо Генерального прокурора України, його заступників і керівників структурних підрозділів. Вони постійно відвідують Академію, цікавляться нашими справами, надають практичну допомогу. Саме за ініціативи Г. Васильєва та активної участі всіх без винятку структурних підрозділів Генеральної прокуратури України сьогодні викладацьким складом Академії сформовані плани створення та облаштування понад 10 спеціалізованих навчальних аудиторій кафедр Київського інституту підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів. Ці аудиторії-кабінети повинні запрацювати вже у поточному семестрі. Все активніше розгортається діяльність Харківського інституту підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів, який тільки з травня місяця поточного року розпочав свою діяльність і за підтримки викладацького складу Київського інституту підвищення кваліфікації Академії прокуратури та Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого вже зміг організувати та провести підвищення кваліфікації понад 200 прокурорів і слідчих.

Розпочався новий навчальний рік. Колектив Академії сповнений творчих планів, сил і натхнення втілити в життя вимоги часу та завдання, що поставлені в рішеннях колегії Генеральної прокуратури України, наказах і вказівках Генерального прокурора України,

планах вченої ради і ректорату Академії.

У той же час на порозі нових звершень хочеться поділитися з читачами журналу тими проблемами, що постають перед колективом Академії, розповісти про своє бачення шляхів їх розв'язання, запропонувати для обговорення певні, на мій погляд, інноваційні підходи в організації навчального процесу в Академії зокрема і безперервної освіти прокурорсько-слідчих кадрів в цілому.

Розпочну з організації навчального процесу. Сьогодні він відбувається у формі короткотермінових наборів (потоків) слухачів, навчання на яких триває 14 робочих днів. Формуються такі “потоки” управління кадрів Генеральної прокуратури за окремими напрямками прокурорської і слідчої діяльності з урахуванням основного критерію, передбаченого відповідним наказом Генерального прокурора України: кожен працівник має один раз на 5 років своєї професійної діяльності пройти підвищення кваліфікації в інститутах Академії. В середньому чисельність одного такого потоку становить 35—40 осіб, а невдовзі вона має сягнути 75—80 осіб у Київському ІПК та 60—65 осіб — у Харківському ІПК. Навчальний процес будується за тематичною ознакою, що, на мій погляд, дозволяє лише ознайомити слухачів з новинами у сфері законодавства та юридичної науки і практики, але не забезпечує комплексного, системного підходу до підвищення кваліфікації прокурорсько-слідчих кадрів.

Багаторічний власний досвід науково-педагогічної діяльності у сфері підготовки кадрів, світова практика юридичної освіти дозво-

ляють стверджувати, що системно-комплексний підхід до освітнянського процесу є найбільш ефективним, і його можна втілити в життя лише за умови формування “навчальних планів” для окремих категорій працівників, що складаються з окремих, але системно пов'язаних між собою навчальних дисциплін. Для таких дисциплін мають бути розроблені навчальні програми і робочі тематичні плани. Вони мають бути стабільними і оновлюватися не частіше, ніж один раз кожного навчального року з безумовним урахуванням поточних змін у правовому полі держави та потреб прокурорської практики. Нагальною потребою є включення до навчальних планів набуття слухачами знань в галузі інформаційних технологій, загальної і галузевої психології, професійної етики, соціології, прогностичного аналізу соціально-правових і політичних явищ і процесів тощо.

Ці плани і програми мають бути погоджені зі структурними підрозділами Генеральної прокуратури України та вченою радою Академії і перед початком нового навчального року або семестру затверджені Генеральним прокурором України або ж його заступниками. Затверджені плани і програми слід направляти в усі органи прокуратури для того, щоб кожен майбутній наш слухач мав можливість заздалегідь ознайомитися з ними і певною мірою самостійно підготуватися до навчання в Академії. Розклади ж занять мають складатися на підставі навчальних планів і затверджуватися ректором Академії.

У подальшому можна було б започаткувати експеримент щодо направлення майбутнім слухачам завдань для підготовки рефератів

та інших письмових робіт, з якими вони б прибували на навчання. На мій погляд, це необхідно робити тому, що термін навчання (14 днів) дуже стислий, і охопити в академічній аудиторії весь спектр необхідних слухачу знань, умінь та навичок фактично неможливо. Необхідно також один раз чітко визначитися з напрямками прокурорської діяльності, за якими мають формуватися щорічні набори (потоки) слухачів. Одночасно вважаю, що науково-педагогічний склад Академії повинен регулярно на планових засадах залучатись до участі у місцевих (обласних, регіональних) семінарах і науково-практичних конференціях, а також до розробки методики та організації самостійного навчання прокурорсько-слідчих працівників, формування індивідуальних завдань, складання програм індивідуального стажування тощо.

Окремим напрямом безперервної освіти прокурорів і слідчих є, на мій погляд, навчання резерву кадрів на керівні посади в органах прокуратури, починаючи від посади заступника прокурора району і завершуючи посадою начальника структурного підрозділу Генеральної прокуратури України. Адже в жодному з наших вищих юридичних навчальних закладів, включаючи базові, не готують юристів у якості керівників органів прокуратури та їх структурних підрозділів. А те, що в цьому є нагальна потреба, гадаю, ніхто з читачів заперечувати не буде. Безумовно, практика життя вчить, але вчить довго і часом боляче. Можна і треба навчити майбутнього керівника хоча б частково не робити грубих помилок, які шкодять справі та боляче зачіпають профе-

сійну, а іноді життєву долю як його самого, так і часто — його підлеглих, або ж хоча б значно зменшити кількість таких помилок і недоречностей у майбутній керівній роботі. Гадаю, що функцію навчання кадрового резерву органів прокуратури міг би взяти на себе Київський інститут підготовки кадрів Академії прокуратури, якому слід було б доручити ґрунтовно, протягом кількох місяців підготувати таке навчання та вирішити питання гуртожитку для цієї категорії слухачів. Гадаю, що цей Інститут міг би в недалекому майбутньому перетворитися на центр підготовки і підвищення кваліфікації керівних прокурорських кадрів на кшталт колишніх вищих військових курсів Академії Генерального штабу ЗС СРСР "Выстрел", а згодом — на потужний спеціалізований навчальний заклад підготовки прокурорських кадрів магістерського рівня освіти та власних науковців, які б ґрунтовно досліджували проблеми прокурорської діяльності й виступали як експерти й дорадники Генеральної прокуратури України. На часі також організація підвищення кваліфікації й інших категорій працівників органів прокуратури — державних службовців, які багато в чому забезпечують ефективну діяльність прокурорської системи держави. На цьому напрямі — непочатий край роботи.

Важливою складовою науково і практично обґрунтованої організації безперервної освіти прокурорсько-слідчих кадрів є добір науково-педагогічних кадрів Академії та забезпечення зростання їх наукового і педагогічного потенціалу. Сьогодні Генеральним проку-

рором України багато що робиться для вирішенні цієї проблеми. Проте, враховуючи, що система органів прокуратури тривалий час не мала власної системи підготовки таких кадрів, слід, на мій погляд, більш активно залучати до наукової і викладацької роботи тих прокурорських працівників, які за рівнем своєї професійної підготовки, досвідом роботи, віком і бажанням здатні у відносно стислий термін (3–5 років) підготувати кандидатські дисертації з актуальних проблем прокурорської діяльності. Одночасно можна було б запрошувати на роботу до Академії й тих науковців, які працюють в інших наукових і навчальних установах і є фахівцями в тих галузях права, політики, економіки, що конче потрібні для навчання прокурорсько-слідчих працівників. Можливо, варто було б оголосити всеукраїнський конкурсний відбір прокурорських працівників для

роботи в Академії прокуратури і кращих з них запросити на роботу. Враховуючи існуючі труднощі у доборі висококласних науково-педагогічних кадрів, має сенс уважно вивчити досвід інших правоохоронних органів, зокрема МВС України та ДПА України, щодо положення про зарахування науковцям і викладачам, які запрошені для роботи у відомчій навчально-науковій закладі, їх науково-педагогічного стажу до вислуги років в органах прокуратури, що значно поліпшить соціальні умови їх праці в Академії.

Шановний читачу, зауважу, що викладені в цій статті думки і пропозиції, можливо, багато в чому є спірними і дискусійними. Але, сподіваюсь, що зацікавлена розмова з їх приводу піде на користь усій системі безперервної освіти працівників органів прокуратури України і сприятиме її подальшому розвитку й вдосконаленню.